

Εάν παρακολουθήσουμε τι συμβαίνει στη σύγχρονη τέχνη σήμερα, βλέπουμε πως οι καλλιτέχνες αντιμετωπίζουν εμφανείς δυσκολίες. Οι δυσκολίες αυτές διαφέρουν από τόπο σε τόπο, ωστόσο σε κάθε περίπτωση παραμένουν δυσκολίες. Στον λεγόμενο δυτικό κόσμο, στις χώρες, δηλαδή, όπου υπάρχει μεγάλη κινητικότητα στην σύγχρονη τέχνη (διοργανώσεις, προγράμματα, θεσμοί, υποτροφίες, *residencies*, μπιενάλε, γκαλερί, αγορά, συλλέκτες) οι καλλιτέχνες είναι πολλοί και στην αγωνία τους να διατηρήσουν την παρουσία τους αισθητή, πολλές φορές αναλώνουν μέρος των δυνάμεων τους προσπαθώντας να ενταχθούν σε θεσμούς, να δημιουργήσουν αυτό που θα διαφέρει, που θα εντυπωσιάσει ή θα προκαλέσει. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν πάρα πολλοί καλλιτέχνες που για λόγους γεωπολιτικούς και οικονομικούς δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στο σύστημα της τέχνης, το οποίο εδώ και αιώνες έχει διαμορφωθεί από τους κανόνες της δυτικής αγοράς. Οι καλλιτέχνες αυτοί δεν μπορούν εύκολα να δείξουν τη δουλειά τους. Καθώς, όμως, βρίσκονται έξω από το κλίμα του ανταγωνισμού είναι ενίοτε πιο έντιμοι και πιο ειλικρινείς στην δημιουργική τους διαδικασία.

Υπάρχουν στιγμές που όλοι οι καλλιτέχνες έρχονται αντιμέτωποι με την απογοήτευση. Ο διάλογος είναι εξίσου σημαντικός και για τις δυο πλευρές. Όλες οι κοινωνίες τείνουν προς κάποια ομογενοποίηση της καθημερινότητας, οι επικοινωνιακές σχέσεις απλοποιούνται και ο χρόνος εκμηδενίζεται με την ψηφιακή τεχνολογία και το διαδίκτυο. Η ίδια η έννοια της ετεροτοπίας θα μπορούσε να δώσει την άλλη διάσταση στην έννοια της παγκοσμιοποίησης.

Σήμερα μιλούμε πολύ για την παγκοσμιοποίηση. Δεν νομίζω πως η παγκοσμιοποίηση ενέχει κάποιους ουσιαστικούς κινδύνους, πρόκειται μάλλον για το ίδιο το γεγονός της εξέλιξης της ζωής μας κι αυτή η εξέλιξη δεν ανατρέπεται εύκολα στις δημοκρατικές κοινωνίες. Είναι ωστόσο βέβαιο πως η έννοια του χρόνου δεν είναι η ίδια που ήταν κάποτε. Σήμερα δεν

είναι τόσο ο χρόνος όσο ο τόπος και η μετακίνηση από τόπο σε τόπο που έχουν σημασία. Κάποτε μετακινούνταν μόνο τα караβάνια και οι στρατιώτες. Μετά ήρθαν οι εξερευνητές κι οι μετανάστες. Σήμερα όλοι βρισκόμαστε στο δρόμο γιατί το απαιτεί ο τρόπος ζωής μας.

Εξάλλου η Δύση είναι αυτή που χάραξε τον δρόμο από την αποικιοκρατία στην παγκοσμιοποίηση. Ο πολύ ορατός κίνδυνος να μετατραπεί ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας σε πόλεμο πολιτισμών μπορεί να αποφευχθεί με την διασφάλιση ισότιμου διαλόγου μεταξύ πολιτισμών. Και πιστεύω πως η Μπιενάλε θα φωτίσει και θα αναδείξει τον τόπο που τόσο σήμερα, όσο και στο διάβα της ιστορίας είναι και ήταν η Θεσσαλονίκη και πως θα υποδεχθεί πολλούς άλλους διαφορετικούς τόπους και πολιτισμούς που θα επικοινωνήσουν μέσα από την υπέροχη κοινή γλώσσα της τέχνης.

ΜΑΡΙΑ ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ

Διευθύντρια

Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης